

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap april 21^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és esütörtökön Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítékalanul; postán 6 ft. pengőben Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ELBESZÉLÉS.

A' világ, a' mint van.

(Folytatása.)

„Ön ma olly komornak látszik édes Nugent — szállalt-meg Nelmore ezredes, midőn fiatal barátjával a' St-James-berek árnyai között találkozik.“

„Szerencsétlen, elégtelen vagyok — felelt sohajtva Nugent — az élet becsét veszté előttem —“

„Én örömmel mulatok búslakodó társaságában — szólt az ezredes. — Tartsunk tété à tété-t nőtlen asztalomnál. Ön már egyszer tagadó választ adott. Szerencsésebb leszek ma?“

„Unalmas társalkodót találанд ön bennem — válaszolá Nugent — de önnek sok köszönettel tartozván, hívását elfogadom.“

Nelmore ezredes már 50 's még néhány évet látott ellebbenni. Maga idejében ő is tanulta ismerni a' szerencsétlenséget, 's az élet valósága keménységének némelly okdálát ő is tapasztalá. De ő nem hijába élt és szenvedett. Nem volt theoreticus, a' philantropot sem szinlé: de visszavonultsága mellett is szeretteték; kedvelé a' tudományokat; név nélkül sok jót tett, 's mind ezt éppen azért, mert egy különös rendszerhez sem ragaszkodék.

„Igen — mond Nugent ebéd után, midőn az oldala mellett ülő ezredesnek, atyja legbensőbb barátjának Balfour hűtlenségét, Charlotte árulását 's Gilpin gonoszságait lerajzolta — most ismerem-meg tévedésemet; embertársaimat többé nem szeretem; a' világ-barátságára, erényére ezután nem építek, 's nem adom magamat olly nyílt szívvel a' gazok ezen nagy csordájának: én az embereket nem kerülni, de megvetni fogom.“

Nelmore mosolygott. — „Vegye kalapját fiatal barátom, 's jőjön velem látogatóba! — Semmi kifogás: ez csak egy öreg hölgy, ki megengedi, hogy nála theát igyam.“ — Nugent mentegőzék; de végre megegyezett. A' két ur most a' Regént-park

egyik kis házába ment. A' terembe vezettettek, hol egy öreg, vidám tekintetű 's kellemes arcú világatlan nőt találtak.

„Mit mivel fíja? — kérde Nelmore az első üdvözlés után — mikor volt vele együtt?“

„Mikor voltam vele? hisz' ön tudja, hogy ritka nap mulik, mellyen hozzám ne jönnö, vagy írta. Mióta szemvilágom elvesztém, ámbár tőlem semmit sem remélhet, sőt, élelmi alkum által neki (kinek a' nagy világban szük jövedelme mellett is mutatni kell magát) valóságos teher vagyok, olly figyelemmel 's gyöngédséggel volt irántam, mintha egész országban legtehetősb anyá volnék. Örömmel lemond a' legvigabb társaságról, hogy nekem olvashasson, ha kedvetlenségemet látja. Hogy miss Blansly-t fizethesse, kit saját jövedelméből fizetni nem győztem, lovait adta-el, csak hogy a' jeles hangművészné társalkodását nélkülözni ne kelljen. Hisz' ön tudja, hogy most egyedül a' zene fő élelmem. O, ő a' jó fiúk mintája! A' világ ugyan tékozlónak, szivtelennék tartja; de látná csak, mi gyöngéd irántam — mond az öreg, összetett kezekkel, kialudt szemgödrében könnycseppek ragyogván — másként itélne róla!“

Nugentre különös hatással voltak a' hallottak; Nelmore beszéde folytatására serkentgeté az öreget. Nugent erősen hitte, hogy kellemesb estét soha sem töltött, mint ez volt, mellyen egy anyát fíja magasztalásába elmerülni hallá.

„Ah! ezredes! mennyivel volt ön bölcsebb nálamnál: ön barátjait vigyázva válogatá. Mit adnék értte, ha olly barátira találhatnék, minőnek a' jó fiúnak kell lenni, nem mondhatom. De a' hölgyet még nem nevezte-meg ön.“

„Türelem — mond az ezredes — egy szippantat burnótot véve, még egy látogatásom van.“

Nelmore egy kis utszába fordult, 's egy alacson ház ajtaján kopogtatott. Az ajtót egy nő zárta-fel, kinek emlőin kised csüggött, 's Nugent olly tiszta szegény körben állt, mellynek szemlélésében a' gazdag annyi kellemérzetet talál.

„Mint látom — mondá Nelmore — mostani jóltevőjök nem félig végzé mnkáját.“

„Isten áldása szálljon reá — sohajtá buzgóan a' nő. — Ah, uram, ha elgondolom, hogy ő maga is szükségben van, 's hány-szor jó zavarba pénz miatt, 's mint rágalmaztatik a' világtól: elégtelen vagyok kimondani, milly hálával tartozom neki. Magától elvonja a' pénzt, csakhogy minket táplálhasson; 's mind ezt miért? mivel férjemnek gyermekkori barátja volt. Az ezredes ki

hagyta beszélni a nőt, — Nugent szemeit förlé, 's erszényét hagyta ott.

„Ki az a bámulatra méltó, magát feláldozó férfi? — kérde Nugent, midőn ismét az utszán voltak. — 'S ő maga szükségben van? segíthetnék rajta? O, ön ismét kibékített a világgal. Most látom, mért hozott ide; vannak jó emberek is, mint roszak; nem mindannyian Balfourok és Gilpinek. De kérem, nevezze-meg ezen szegények jóltevőjét.

„Várjon csak — szólt az ezredes, midőn az Oxford-streetbe kanyarodtak. — No, ez kedvem szerint történik. Ott egy asszonyt látok, kivel beszélni szeretnék. No's, misstress Johnson, — mond egy vaskos, tisztességesen öltözött asszonyhoz, ki karjáról függő kosárral egy olajos boltból lépett-ki, — mint látom, kötelességében jár — vásárlásokat tesz a gazdaság számára; hogy 's mint van a fiatal hölgy?“

„„Igen jól Sir! hála Istennek, igen jól! — felelt az agg nő módos térdbókkal. — 'S ön is Sir?“

„Tűrhetőleg, tűrhetőleg! — De ön fiatal dámája gyaníthatólag most is olly rideg 's szívtelen, mint mindig — semmi egyéb, mint divat-hölgy —“

„„Sir — — mond a nő — e világon nincs jobb lény nálánál; ismerem őt gyermekkorától.“

„„Hogy? talán még éppen szelid is?“ — mond az ezredes gunynyal.

„„Szelid-e? nem hiszem, hogy valakinek kemény szót tudna mondani; hozzá hasonlót bajosan lehetne találni.“

„„Mit? még nem is szívtelen? ah, ez már sok!“

„„Szívtelen, Sir? Ó ápolt, midőn a lépcsőn fölmentemkor lábam eltörém, 's esténként, mielőtt társaságba ment, édes mosolylyal szobámba lépett, 's megtekinté, nincs-e valami szükségem?“

„„Ön hát azt hiszi misstres Johnson, hogy belőle jó asszony válik; pedig úgy mondják, midőn férjhez ment, éppen nem volt szerelmes.“

„„E' felől nem tudok; de meg vagyok győződve, hogy minden gondolatja a mylord kívánatainak teljesítésében központosul. Éppen ma hallám, midőn ez öcscsének mondá: Arthur, elégtelen vagyok kimondani, milly kincset bírok nőmben!“

„„Önnek igaza van! — szólt az ezredes ismét természetes valójában. — Én csak azért szóltam ellene, hogy örömmel hallhassam, mi jól 's helyesen védendi urnéját. Ó valóban jeles hölgy. Jó éjszakát!“

„Én ez asszonyt már láttam valahol — mond Nugent — de nem emlékezem hol; úgy látszik, valamelly családnál gazdasszony.“
 „„Igen!““

(Vége következik.)

ORSZÁG 'S NÉPISMERTETÉS.

Krasznahorka.

(Folytatása.)

Csak futólag valának ijesztgetők e' várra 's környékér nézve Bocskay, Bethlen és Rákóczy mozgalmai. — Fényes hatalom csak hamar a' Dunához üzé a' hazánk ellen tornyosult fellegeket, hol a' komoly ítélet ki volt mondva; 's nem is soká késett. — Komoran durrogtak a' körülfekvő hegyekről az álgyúk, midőn Tökölyi 1678-ban Krasznahorka előtt termett. A' szerencsés oda jövet arra bírá őt, hogy kényszeríteni akará a' várban levő őrizetet a' kapu kitérésére. De midőn megérténé, hogy a' vár ura, báró Andrásy Miklós, a' király részéről el nem áll, így tervei, melyekkel a' vár birásához kívánt volna jutni, el nem sülván, kénytelenítették ostromhoz fogni.

Noha Andrásy Tökölyivel közeli sógorságban volt, nem vett részt ennek kifőzött terveiben, 's ellentállt minden csábítgatásnak és fenyegetésnek. Utójjára midőn Tökölyi semmi sikerét igyekeztének nem látná, egy heves levelet irt a' vár urának olly intéssel, hogy azonnal minden emberével az ő részére álljon, vagy ha nem, minden birtokának elpusztítását igéri. Akkor ejté - ki Andrásy birtokára a' rettentő eltörlés szózatját, 's úgy látszik, hogy ez egyedül Krasznahorka 's tájékaért történt. Hat ezer arannyal váltá-ki magát a' gyengébb; de el is nyelé birtokának egy részét a' drága váltság. Mindazáltal még is megszállák Tökölyi hadai Krasznahorkát. Ezt Andrásy György, atyja holtá után a' két-ségbe-esésig védelmezte, míg végre Tökölyi hadaihoz ment által.

Schulcz tábornagy, ki felső magyar országban a' királyi népeket vezérlé, miután Eperjest 1685-ben elfoglalta, a' Tökölyi által elfoglalt várak alá nyomult, mellyeket majd rövidebb, majd hosszabb ostrom után el is foglalt. Végre Krasznahorka alá jött. Schulcz itt olly ellentállást talált, millyenre nem számolt. Miután több ostrom hasztalan volt, és sok ember életébe került, elhatározá magát, hogy a' vár körül tábort üssön. E' megszállatás majd egy évig tartott. (Még valami 60 esztendő előtt élt egy száz esztendőös törpe, 's egy 115 esztendőös dobos e' várban, kik e' meg-

szállatást kiállották. Emlékeztek még, hogy nekik is segíteni kellett köveket legömbörgetni a' várfokról. Jelen voltak az egyezés mellett is a' táborban, hol Schulcz az összehalmozott kincsek egy részét a' császárnak kívánta elvinni: de Andrásy annak daczosan ellentálla, hogy az ő birtokából adjon ajándékot a' királynak.) Miután a' vár urának értésére esett, hogy Tökölyi a' törököktől elfogattatott, 's Petneházy a' király részére hajlott, másképp' kezde gondolkozni; Schulcz a' király nevében amnestiát hirdetett, minek Andrásy is alá veté magát olly feltételek alatt, hogy minden emberének, ki vele az ostromot kitartotta, bizonyos hópénz fizettség, 's neki szabad legyen katonai rangjával 's fegyvereivel onnét kiköltözködni a' nélkül, hogy birtokának legkisebb kárát lássa.

Valamint a' többi körülfekvő várat, úgy Krasznahorkát is az utósó belháborúban Rákóczy emberei szállák-meg. Andrásy István, mint főtábornok állott a' szövetkezettek tábora előtt, 's ennek testvére György, a' gyalogságtábornagyja, legügyesebb vezérei közé tartozott a' pártosoknak. Ez utósóról maga mondja Rákóczy, hogy egyedül e' tábornagyja volt, ki a' nagyszombati elválasztó ütközetben egészen megfelelt kötelességének. Ezekre bizta volt a' fejedelem az elfogott fő tábornagyot, Forgács Simont, kire Bercsényi azon gyanút vetette, hogy neki tulajdoníthatja egyedül a' csak alig elfoglalt Győr várának (1704-ben) elvesztését, Krasznahorkára vitették a' foglyot, innen pedig nem sokára a' szepesi 's végre munkácsi várba.

Még mielőtt a' szatmári béke 1711-ben a' rég nem volt nyugalmat visszaadná a' vérző hazának, több ezer emberrel állott Andrásy Péter a' király részére. A' birtokosnak példáját 's parancsát követvén Krasznahorka, eddigi baráti ellen fordítá fegyverét, noha nem sok haszonnal; mivel ezek rövid idő alatt a' had piaczáról egészen eltűntek.

Nem hangzottak ez időtől óta az álgyúk tompa durrogásai Krasznahorka falai közül, 's ha néha meg is történt, jele volt az örömmek 's valamelly örvendetes tettnek a' vidékben, hogy a' kunyhó lakója is részes legyen birtokosának örömeiben. Adjanak még sok alkalmat az örömré! Mai nap mindig kevesebb vendégtől látogattatik, kiknek jelenlétüket ők apáink soha sem tudták eléggé ünnepelni, és ünnepeiket egyedül számos részvevőtől körülvetve gondolák fényesen megülni.

(Vége következik.)

PESTI VIZSGÁLÓ.

H i r s z e k r é n y.

Ole Bull, az északi Amphyon, minden órán Pestre váratik. — Az orvosi kar tanuló ifjúsága nsgos Sthály Ignác urat apr. 17-én mintegy 40 szövétnek fényénél 's igen nagy embertömeg jelenlétében pompás éji zenével tisztelémeg. — Időnk folyvást változó, mord; 16-tól azonban szelidebb napok köszöntének-be.

KÜLÖNFÉLE.

T r é f a f ü z é r.

A' divat-orvos.

(Vége.)

Midőn valamelly szegletnél bekanyarodva, szép téres utszába jönnek, nyilván észrevehető rajtok, mint hegyezik füleiket nem titkolható szorongásuk miatt, mint rázzák fejeiket, ha több ház mellett iramlanak-el, mellyeknek ablaktáblái 's függőnyei zárva: ellenben hol az ablak-függönyöket csak félig látják leeresztve, fejöket hátra feszítik, lépteiket mérséklék, mintha előre érzének, hogy az ostor-királynak hatalmas „ho!” szava mindjárt megállítja őket. Ha gyászvonallal találkozna, fejöket lecsüggesztik, és minden ostorlegyintés nélkül sebesebben haladnak; talán a' lélekismeret szavát hallják ilyenkor, mellyet gazdájok már rég nem szok hallani.

A' bakon álló inas is még azon időben születhetett, mikor Jenner találmányának hite sem volt; mert arczán a' himlő dulongásának szörnyű jelei mutatkoznak. Szavait fél hangon szokta ejteni, 's midőn kérdésre felel, hangjának kifejezése hasonló egy halott-jelentőnek legényéhez, ki éppen gyászfoglalatossága felett alkudozik.

A' divat-orvos magát minden három évben festeti oly művész által, ki szintén divatban van, ki a' fő aristocratia képét az utóvilágnak átadja. A' divat-orvos folyvást ülő helyzetben festetik; előtte asztal áll, mellyen Hippocrat 's Galen pompás kötötű művei hevernek; ezek felett más könyvek szét-szórva, mellyekről az orvos neve arany betűkben ragyog; vele szemközt ásculap mellszobra áll, mellynek vonásai a' legmélyebb fájdalmat fejezik-ki.

A' divatorvosnak szükségesképpen kell egy kedvencz kórának és gyógyszerének lenni, mellyet mindennek elébe tesz; a' kór 's gyógyszer természetesen alárendeltje a' divatnak, mint szintén a' belőlek élődo ember is. E' kedvencz bajok majd máj-daganatok, majd mellkórból, tüdővészéből, rheumákából, gyomorgörcsökből, 's nem ritkán a' szívnek hibás létszeresítéséből is állnak. De a' gyomort leginkább szereti betegénél. A' gyomor tartalékcsoport minden kigondolható esetre, 's az orvosnak rendelménye, melly erre van számítva, többnyire jó hatással szokott reá lenni; mert ha a' szegények tápláló 's egészséges ételek szüke, 's ételek helyett nagy mennyiségben ivott pálinka miatt betegednek-meg, a' gazdagokat mértékletlenségök dönti ágyba.

A' főbb rangú világ orvosa évenként odahagyja Londont, 's ilyenkor betegei szívszakadva várják visszatértét. A' nem ágyhoz szegzett betegeknek

az tanácsoltatik, hogy utazzanak oda, hova az orvos megy, életmentő fáradságait kipihenendő; a' Londonban maradók pedig egy fiatal collega ápolására bizatnak, kinek fáradságáért tiszteleti díjának igen csekély részét átengedi. Az ifjú helyettesnek kevésbé tudományos ápolása mellett gyakran meggyógyulás pontjára jutnak a' betegek: de ilyenkor a' divatorvos még mindig alkalmas időben érkezik vissza; 's valóban bámulatos, betegek mintegy ragályos mirigytől meglepve, azonnal ismét betegőbbek lesznek, mint voltak.

Divat-orvos ritkán feledkezik-meg magas állásának érzéséről annyira, hogy keble talán valamelly nagylelkű 's rangjához illetlen érzelemnek helyet engedjen. Készebb lenne több évi barátját szemei előtt kimulni látni, mint magát annyira lealacsonyitná, hogy ön kezével eret vágjon rajta; mert az csak közönséges sebésznek tiszte, 's valódi orvosnak soha, semmiféle körülmények között, sem szabad illyesmivel bibelődni.

A' divatvilágban hirre kapott, vagy is tulajdonképp' a' divat-orvosok, nem régebben egy koros, 's éppen olly szeretetre méltó mint fő rangú dáma felett tanácskoztak, kinek élte óriási léptekkel közelgett vége felé. A' dámához betegsége kezdetétől fogva sir Courtney Palmoile járt, és most, midőn látta, hogy az élet lámpája már már kialvóban van, még Aymer-Tom és Sir William Sganarelle orvosok bölcsességéhez folyamodott; utóbbi utódja ama híres orvosnak, ki Molière idejében franciaországban olly nevezetes volt. A' tudós férfiak egy szobába vezettettek, mellybe több szobán vitt keresztül az ut. A' halálos betegnek kis unokája, gyötörtetve a' kandságtól, megtudni, mit fognak e' boszorkánymesterek egymás között beszélni, egy titkos ajtón keresztül az említett szobába csuszott, és egy szegletben álló könyvállás megé rejtezett. A' három jeles férfiú méltósággal szobába lépven, az ajtót szorgosan bezárván, kalapjaikat 's felső öltönytöket levetvén, a' kandalló előtt álló asztalhoz közeledtek, mellyen bor 's lepény állott; ettek ittak, 's kényelemmel melengeték magukat, hihetőleg erőt gyűjtendők fontos tanácskozásukhoz.

„Ha ez esetet minden oldalról megvizsgáljuk — kezdé Sir William Sganarelle, zsebéből egy folyóiratot huzva elő — 's mind két résznek gondolatait 's érzelmeit jelenesítjük, szinte bizonyosnak látszik előttem, hogy a' kölcsönös sérelmek, mellyekről e' lapokban szó van, Grisi asszonynak férjétől elválását eszközözlendik. — Ez fölséges plumkeake uram, nemde?“

„Fölséges lepény! — válaszolá Sir Courtney Palmoile — Azonban én azt hiszem Sir Villiam, mind azon tisztelet mellett is, mellyel ön iránt viseltetem, hogy ez elválás csak színleges leend, 's a' politica kívánságából fog történni. Mindkét fél átlátja, hogy becsületök ez által szenved, és Grisiné nem fog bátorzkodni férjének menthetlen hibáját nyilván helyeselni. De mit is gondoljon az ember egy dalnokné férje felől, ki Ő Anglia aristokrátiájának egy fő tagját párbajra bátorkodék hívni csupán azért, mivel nejének némi udvariságot mondott, holott olyanoknak ez országban minden dalnok- vagy színész-né már rendeltetésénél fogva kitéve van. Hisz' ha illy vakmerő ellenszegüléseket csak pillanatig is eltűrnénk, mi lenne az örökösségnek tartozó tiszteletből? Ez eset valóban hallatlan!“

„Én részemről azt kívántam volna, — jegyzé-meg Aymer-Tom fontos tekintettel — hogy másoknak példájára mindketten sebet kaptak“ —

„És úgyba jutottak volna néhány hétre — vága közbe Sir Courtney Palmoile diplomatikai mosolylyal — nemde?”

A' más kettő édes érzelmek között dörzsölé kezét sir Courtney megjegyzésénél, és szivindító önelégültséggel pillangatott egymásra. Ezután lord Durhamra került a' szó; minden tettét, az eddigieket, sőt még a' jövőöket is gáncsolák. Mind hárman abban egyeztek-meg, hogy a' radicalok bolondos csudabogarak, a' whiggek szintén úgy, 's a' toryk sem tudják mit akarnak. Ez után a' felett vitatkoztak, mi következése leend az ismeretes Bidelle banquier által az amerikai bankokra nézve javallott rendszernek; magasztalták egy mártásnak jóságát, melyet bizonyos híres franczia szakács talált-fel; a' királyné karmesterének szerzeményei felől is beszéltek; az orvosi collegium elnöke egészségeért ittak; dicsérték Vellington herceget; szóba hozták a' Quarterly-Review egyik cikkét, gáncsolták a' királynénak lovaglás iránti hajlandóságát, 's gunyolták a' kenti hercegnét.

Mi közben Sir Courtney egyik elmés megjegyzése felett hangosan 's huzamósan kaczagtak, a' könyvvállás inogni kezdett, előre hajlott, 's következő pillanatban nagy foliant köteteivel együtt felbukott, és könyv és porchaosz közepette kárörvendő rémként állott a' kis unokának alakja.

Alig eszmélt ijedéséből a' három híres orvos, egy inas lép a' szobába, a' betegtől tiszteletet hozó, és nekik jelentő, hogy érnitás következésében, melyet egy közönséges orvos, a' kis unoka tanítójának testvére, javalt, jobban van, 's most a' kallandó mellett ül, és theát iszik. Azt is jelenté tovább az inas, asszonyosága parancsára, hogy amaz orvos, noha csak London 's Edinburgban végzé tanulmányait, igen értelmes 's tapasztalt férjfiú, és a' házi asszony örülne, ha a' három jeles férjfiú tanácskozásába fogadná.

RÖJTÜKI.

EMLEKMONDÁS.

N a g y r a v á g y á s.

Titkon veszélyez 's szűnást fojtva dűl
A' nagyra vágyás esellel bő dühe,
'S ha gátra lel, ront, érje bár mi vég.

HORVÁTH CZYRILL után.

Magyarság. — Nincs annak soha nemes magyar szíve, ki a' magyar öltözetet, nyelvet megveti, 's ereje szerint emelni nem kívánja.

G. TELEKI F. után Fejérváry.

Élet elv ember iránya. A' jelen élet csatamező; a' megismert igazság életünk vezére; a' józan erkölcs vitézkedésünk pályája; a' tartós boldogság diadalmi koszorúnk. Ezen élet világ tengere; vezéresillagunk az igazság; kincses hajónk erkölcsi érdemeink; révpártunk az ohajtott boldogság. Ez élet kijelelt pályakör; pályakormányzónk az igazság; futásunk érdeme az erkölcs; pályázásunk díjja a' boldogság. SZILASY JÁNOS után K. H. K. J.

Előbbi rejtvény: SZARVAS.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacson alul, a' Duna partján 114. sz. a.

Nyomatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.